

D'abrandaments patriòtics

Francesc Foguet i Boreu 29 de maig de 2015, *El País. Quadern*

Joan Esculies, *Via fora, lladres! El separatisme català i el teatre patriòtic*,
Barcelona, Edicions de 1984, 2014.

A final del segle dinou, els diversos sectors socials de la ciutat de Barcelona van crear uns espais de sociabilitat específics, en els quals el teatre jugava un paper important. En un doble sentit: com a forma de diversió i com a plataforma de transmissió ideològica. Anarquistes, lerrouxistes, socialistes, republicans, catalanistes, catòlics i *tutti quanti* van configurar un repertori dramàtic fet a mida que –explícitament o implícita– els permetia d'afaiçonar i vehicular el programa ideològic. Encara que moltes vegades les programacions teatrals responguessin de manera mimètica a allò que estava de moda en l'escena comercial.

L'estudi *Via fora, lladres!*, de Joan Esculies, analitza la gènesi i l'evolució del separatisme català que emergeix a partir de 1914, les activitats d'*agitprop* que endegà i el paper que hi tingué el teatre patriòtic. Són tres estudis en un, que, ben documentat, engloba les disciplines de la història política, la història de la cultura i la història del teatre. Val a dir, d'entrada, que és ben encomiable que, des de nous enfocaments, es facin aquestes incursions a territoris com el teatre patriòtic i el seu espai d'incidència. Perquè diversifiquen les mirades i il·luminen algunes baules de la història teatral poc conegudes.

Amb un to d'assaig, Esculies examina amb claredat la trajectòria del catalanisme en el tombant de segle que va dur a la gestació del *separatisme* català. En aquest recorregut, posa l'accent en els referents i els models polítics per al nacionalisme indígena, les propostes d'"encaix" de Catalunya amb l'Estat i, en l'eix social, l'acostament a l'obrerisme. S'hi destaquen, també, les figures principals del pensament catalanista i el perfil sociològic dels qui l'integraven. En van ser alguns dels noms més rellevants: Francesc Macià, Domènec Martí i Julià, Joan Solé i Pla, Antoni Rovira i Virgili o Josep Tarradellas.

A més de la definició dels eixos difusos de l'ultracatalanisme de la primera i la segona dècades del segle vint, una altra part innovadora de l'estudi d'Esculies és la dedicada a l'activitat patriòtica, i específicament escènica, que es dugué a terme en les joventuts separatistes entre 1914 i 1923. Com feien altres entitats de color polític diferent, en els seus locals es va programar teatre en règim majoritàriament amateur. Entre els autors del repertori patriòtic, hi havia des d'Antoni Ferrer Codina fins a Josep Burgas, tot passant per Conrad Roure, Àngel Guimerà o Manuel Rocamora, entre d'altres. Amb bon criteri, tres de les obres que hi van ser més representades s'inclouen al final del volum: *Mestre Oleguer* (1892) i *Joan Dalla* (1921), de Guimerà, i *Jordi Erín* (1906), de Burgas.

En conjunt, l'assaig *Via fora, lladres!* –el títol és manllevat d'una peça de Rocamora– esdevé una aportació remarcable i suggerent a la història del teatre patriòtic que recull i divulga les recerques en aquest camp. En contextualitza molt bé el marc historicopolític. En traça els antecedents, vinculats a la creació d'una mitologia nacional. N'analitza els autors més destacats, entre els quals sobresurt Burgas, el més separatista. I, finalment, a l'hora de valorar-ne l'impacte en el nacionalisme radical català, conclou que fou una eina d'*agitprop* i de reforç de l'imaginari i el pensament ultracatalanistes. Fins i tot, de l'avi Macià.